

ترجمه و تبیین فرائد الاصول

سید مرتضیٰ انصاری (قدس سره)

سرفصل‌های شفاهی پایه هشتم
با ضمیمه اصطلاحات اصولی

تهیه و تنظیم: حسن آقایی

سرشناسه: آقای، حسن، ۱۳۶۷ -
عنوان قرارداد: فرائداصول. فارسی - عربی، برگزیده. شرح
عنوان و نام پدیدآور: ترجمه و تبیین فرائداصول شیخ مرتضی انصاری (قدس سره) سرفصل‌های شفاهی
پایه هشتم با ضمیمه اصطلاحات اصولی / تهیه و تنظیم حسن آقای،
مشخصات نشر: قم: ارمغان دوستی، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: وزیری، ۲۴۰ ص
شابک دوره: ۹-۹-۹۰۸۹۶-۹۰۸۹۶-۶۲۲-۹۷۸
یادداشت: کتاب حاضر برگزیده و شرح "فرائداصول" تالیف مرتضی بن محمد امین انصاری است.
یادداشت: چاپ قبلی: زمینه‌سازان ظهور امام عصر (عج) ۱۳۹۷.
یادداشت: عنوان دیگر: ترجمه و تبیین فرائداصول (پایه هشتم).
عنوان دیگر: ترجمه و تبیین فرائداصول (پایه هشتم).
موضوع: انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ ق. فرائد الاصول - نقد و تفسیر
موضوع: اصول فقه شیعه - قرن ۱۳ ق.
شناسه افزوده: انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ ق. فرائد الاصول. برگزیده. شرح
رده بندی کنگره: BP ۱۵۹
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۱۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۵۵۱۸۲۰

ترجمه و تبیین فرائداصول (پایه هشتم)

مولف: للشيخ الاعظم استاذ الفقها و المجتهدين الشيخ مرتضى انصاری

تهیه و تنظیم: حسن آقای

ناشر: ارمغان دوستی

تیراژ: ۱۴۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ تومان

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۴۰۳

چاپخانه: زمزم

دفتر فروش:

قم، خیابان ارم، پاساژ قدس، طبقه آخر، پلاک ۱۷۶

تلفن: ۰۲۵۳۷۸۳۲۷۰۷ همراه: ۰۹۹۲۳۴۴۴۲۸۵

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه
۱۰.....	مطلب دوّم: شبهه وجوبیه.....
۱۲.....	تنبيهات شبهه وجوبیه.....
۱۴.....	تنبيه دوّم: (رجحان احتیاط و ترتب ثواب بر آن).....
۱۶.....	تنبيه سوّم: اختصاص ادله برائت به شک در وجوب تعیینی.....
۱۸.....	مسئله دوم: اجمال نص.....
۲۰.....	مسئله سوم: شبهه وجوبی از جهت تعارض دو نص.....
۲۴.....	مطلب سوم: دوران امر بین وجوب و حرمت.....
۲۸.....	مسأله دوم: تردید بین وجوب و حرمت به جهت اجمال دلیل.....
۲۹.....	مسئله سوم: (تردید بین وجوب و حرمت به جهت تعارض نصین).....
۳۱.....	مسأله چهارم: تردید بین وجوب و تحریم به جهت اشتباه موضوع.....
۳۴.....	موضع دوم: شک در مکلف به، با علم (مکلف) به نوع تکلیف.....
۳۵.....	مقام نخست (شبهه محصوره).....
۳۸.....	اما مقام دوم: وجوب موافقت قطعیه و عدم آن.....
۴۱.....	دومین دلیل: (روایاتی که دلالت دارند بر ارتکاب شبهه محصوره).....
۴۳.....	آگاه کردن از چند امر سزاوار است:.....
۴۵.....	تنبيه دوّم (معنی وجوب اجتناب از هر دو مشتبه چیست؟).....
۴۷.....	تنبيه سوم: (وجوب اجتناب از مشتبهین در صورت تنجز تکلیف است در هر فرضی).....
۴۹.....	تنبيه چهارم: در وجوب اجتناب از مشتبهین و عدم وجوب سایر آثار شرعیّه.....
۵۱.....	تنبيه پنجم: جواز ارتکاب برخی از احتمالات در حال اضطرار.....
۵۲.....	تنبيه ششم: عدم تفاوت میان اطراف موجود و اطراف موجود تدریجی.....
۵۴.....	تنبيه هفتم: منشأ علم اجمالی در شبهه محصوره.....

- ۵۵..... تنبیه هشتم: برابری اصل حلیت و حرمت در هر دو مشتبهین
- ۶۲..... دلیل چهارم: عدم دلالت برخی از اخبار بر اجتناب از تمام محتمل حرمت
- ۶۳..... [تنبیهات شبهه غیر محصوره] (تنبیه) اوّل
- ۶۵..... (تنبیه) دوم: ضابطه محصور و غیر محصور بودن شبهه
- ۶۷..... (تنبیه) سوم: هرگاه مردد بین امور غیر محصوره، افراد فراوانی باشد
- ۶۸..... (تنبیه) چهارم: اقسام شك در حرام در صورت علم به حرمت آن
- ۷۰..... مطلب دوّم: در اشتباه واجب با غیر حرام
- ۷۲..... (مسئله اوّل): (اشتباه واجب به غیر آن به دلیل عدم نصّ):
- ۷۴..... مسئله دوّم: (اشتباه واجب به غیر واجب به دلیل اجمال نصّ)
- ۷۶..... مسأله سوم (اشتباه واجب با غیر واجب به خاطر تعارض نصّین)
- ۷۸..... مسأله چهارم (اشتباه واجب با غیر واجب از جهت موضوع)
- (تنبیه) دوم: (در چگونگی نیت در نمازهای متعدّده در هنگام مشتبه شدن قبله و امثال آن)..... ۸۲
- (تنبیه) سوم: (وجوب هر يك از احتمالات عقلی است، نه شرعی)..... ۸۴
- (تنبیه) پنجم (فرض غیر محصوره بودن احتمالات واجب)..... ۸۶
- (تنبیه) ششم: (شرطیت عدم تمكّن از امثال تفصیلی)..... ۸۸
- (تنبیه) هفتم: (واجب مشتبه دو عمل مترتب و بی در پی باشد)..... ۹۰
- مقام دوّم: (در جایی است که امر دائر شده در واجب میان اقل و اکثر ارتباطی)..... ۹۱
- (قسم اوّل): شك در جزء خارجی..... ۹۳
- دلیل نقلی بر برائت..... ۹۵
- مسائله دوم: (از مسائل اقل و اکثر) شك در جزئی ناشی از اجمال دلیل..... ۹۶
- مسائله سوم: (از مسائل اقل و اکثر)..... ۹۸
- مسائله چهارم (از مسائل اقل و اکثر)..... ۱۰۰
- مسئله اول: در ترك جزء است از روی سهو..... ۱۰۶
- مسئله دوم: در زیاد کردن جزء است از روی عمد..... ۱۰۸
- مسأله: سوم ذکر زیاده از روی سهو..... ۱۱۰
- (تنبیه) دوم: (در این که آیا اگر جزء یا شرط متعذر شد تکلیف به کل و یا مشروط ساقط می شود یا نه؟)..... ۱۱۲

- ۱۱۴.....قاعده در شروط همان چیزی است که در اجزاء گفته شد)
- ۱۱۵.....(تنبیه چهارم): دوران بین شرط یا مانع، و یا جزء یا زیاده)
- ۱۱۷.....مطلب سوم (در اشتباه واجب با حرام، یعنی شك در مکلف به دوران بین المحذورین)
- ۱۲۰.....وجوب اصل فحص
- ۱۲۴.....مطلب دوم: معذوریت جاهل در قصر و اتمام، و در جهر و اخفات
- ۱۲۶.....(امر) سوم: عدم وجوب فحص در شبهه موضوعیه تحریمیه
- ۱۲۷.....حدّ فحص، همان یأس است
- ۱۲۹.....مقام دوم: (استصحاب در لغت و اصطلاح)
- ۱۳۳.....(امر) دوم
- ۱۳۵.....امر سوم در اینکه: (آیا استصحاب از مسائل اصولی است یا فقهی؟)
- ۱۴۰.....(امر) ششم: تقسیم استصحاب
- ۱۴۲.....(دومین) تقسیم استصحاب به اعتبار دلیل مستصحاب
- ۱۴۳.....(وجه) دوم: (مستصحاب یا با دلیل عقلی ثابت می شود و یا با دلیل شرعی)
- ۱۴۵.....سوم: (دلیل مستصحاب گاهی دلالت بر استمرار دارد و گاهی نه)
- ۱۴۶.....(تقسیم استصحاب به اعتبار شك در بقاء مستصحاب)
- ۱۴۷.....اقوال در حجیت استصحاب
- ۱۴۹.....استدلال بر صحت قول نهم
- ۱۵۱.....دومین دلیل استقراء
- ۱۵۴.....(دلیل) سوم: اخبار مستفیضه
- ۱۵۷.....امردوم: (در اینکه آیا استصحاب در زمان و امور زمانیه جاری می شود یا نه؟)
- ۱۵۹.....امر سوم: (عدم جریان استصحاب در احکام عقلیه)
- ۱۶۱.....(امر چهارم)
- ۱۶۵.....(تنبیه ششم) (عدم ترتب آثار غیر شرعیه بر استصحاب و دلیل بر این عدم ترتب)
- ۱۶۷.....(تنبیه هفتم): آیا اصالت تأخر حادث جاری می شود یا نه؟
- ۱۶۹.....(تنبیه هشتم)
- ۱۷۰.....تنبیه نهم: (عدم جریان استصحاب در امر اعتقادی)
- ۱۷۲.....تنبیه دهم
- ۱۷۴.....(تنبیه یازدهم)

- ۱۷۶..... (تنبیه دوازدهم)
- ۱۷۷..... (خاتمه)
- ۱۷۹..... (امر دوم)
- ۱۸۰..... (قاعده یقین)
- ۱۸۲..... (امر سوم: تحقیق مفهوم استصحاب)
- ۱۸۴..... (تعارض استصحاب با دیگر امارات و اصول)
- ۱۸۷..... مسأله دوم: تقدم قاعده فراغ و تجاوز، بر استصحاب
- ۱۸۹..... موضع نخست: مراد از «شک در چیزی» چیست؟
- ۱۹۱..... موضع دوم
- ۱۹۵..... موضع چهارم: عدم جریان قاعده تجاوز در طهارت ثلاث
- ۱۹۶..... موضع پنجم: (جریان قاعده تجاوز در اجزاء و شروط هردو)
- ۱۹۷..... موضع ششم
- ۱۹۸..... موضع هفتم: مراد از شک در موضوع قاعده تجاوز
- ۲۰۲..... و اما سنت
- ۲۰۳..... (دلیل) سوم
- ۲۰۴..... استدلال به عقل
- ۲۰۵..... (تنبیه و آگاهی دادن بر چند مطلب در اینجا شایسته است)
- ۲۰۶..... (تنبیه دوم)
- ۲۰۸..... تنبیه سوم
- ۲۱۰..... (تنبیه) چهارم (در اعتبار احراز عنوان عمل در اجرای اصالة الصحة)
- ۲۱۱..... (تنبیه) پنجم
- ۲۱۳..... مقام دوم
- ۲۱۶..... (تعارض دو استصحاب با یکدیگر)
- ۲۱۸..... خاتمه: تعادل و تراجیح
- ۲۱۹..... مقام نخست: متكافئین
- ۲۲۰..... مقام دوم: در تراجیح
- ۲۲۱..... مقام دوم: اخبار علاجیه
- ۲۲۱..... مقبوله عمر بن حنظله

- ۲۲۳.....علاج تعارض متوهم بین اخبار علاجیه
- ۲۲۴.....مقام سوم: تعدی از مرجحات منصوصه
- ۲۲۵.....مقام چهارم: اصناف مرجحات
- ۲۲۶.....مرجحات داخلی
- ۲۲۷.....مرجحات در دلالت
- ۲۲۸.....اصطلاحات اصولی

مقدمه

الحمد لله رب العالمين، الصلوة و السلام على اشرف الأنبياء
و المرسلين و خير خلقه محمد و آله الطيبين الطاهرين.

از شریف ترین و نیز اساسی ترین علوم، در حوزه علوم اسلامی، علم اصول است. چرا که کلید استخراج احکام اسلامی است. پیرو تلاش‌های گذشته بر آن شدیم تا مقداری از مباحث اصولی که در حوزه تدریس می‌شود و دارای اهمیت بسیاری می‌باشد را با سعی و تلاش فراوان به سبک ساده، دور از پیچیدگی و به همراه مطالب لازم، در عین اختصار و مفید بودن، به نگارش در آوریم، تا شفاف‌ی عبارتها و تسهیل درک مطلب برای خواننده به سهولت میسر گردد.

از امتیازات این کتاب این است که: مطالب مهم کتاب «رسائل» که به صورت عربی بوده اعراب گذاری شده است. توضیح مطالب در ذیل هر مطلب به تحریر درآمده است. همچنین اصطلاحات اصولی که از موارد بسیار مهم در فهم اصول به شمار می‌رود، در این کتاب بیان شده است، تا درک و فهم مطالب آسان شود. و نیز سعی شده است که مطالب بروز و نسبتاً مختصر و جامع و مفید برای حوزویان و محققان، جمع آوری شود.

لازم به ذکر است که در نگارش مطالب این کتاب از اساتید و نوشته بزرگان و صاحب نظران استفاده شده است. ضمناً باید تصریح نمایم که مباحث اقوال استصحاب (از صفحه ۸۳ الی ۱۹۰ ج ۳) به علت اینکه معمولاً جزء حذفیات است، در اینجا نیز حذف گردیده است.

از همه دوستانی که در نگارش این کتاب ما را یاری کرده اند تقدیر و تشکر را داریم. برای بنده مهم بود که سبک نگارش کتاب به گونه ای باشد که برای همه خوانندگان، اطلاعات کافی و جامع را در بر داشته باشد، و حدالامکان نیاز رجوع به کتابهای دیگر را کم نماید.

با اینکه در نگارش کتاب و بررسی مسائل آن دقت لازم بکار رفته است، نویسنده خود را از هر گونه خطا و لغزش مصون نمی‌داند و هرگونه انتقاد و راهنمایی از جانب تمام خوانندگان را با کمال علاقه و تشکر فراوان می‌پذیرم.

امید است که این اثر ناقابل که گامی در راه تسهیل تعلیم و تعلم مباحث اصولی است، برای حوزویان و دیگر کسانی که در پی کتابی ساده درباره مباحث کتاب «رسائل» هستند سودمند واقع شود.

والسلام علیکم

۱۳ جمادی الاول مصادف با شهادت حضرت زهرا سلام الله علیها

حسن آقای